

Η ερμηνεία του ιερού Αυγουστίνου στη βυζαντινή και μεταβυζαντινή παράδοση

Βλ. Χρήστος Αραμπατζής, *Θέματα Εκκλησιαστικής Γραμματολογίας και Πατερικής Ερμηνευτικής*, Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2014, σ. 551-567.

- Ο ιερός Αυγουστίνος γίνεται γνωστός στην υστεροβυζαντινή περίοδο από τον Άνσελμο του Havelberg και τον Hugo Etheriano
- Ο Ευστράτιος Νικαίας θεωρεί ότι είναι ψευδεπιγράφως αποδιδόμενο στον ιερό Αυγουστίνο το Filioque, όπως και ο Μέγας Φώτιος Κωνσταντινουπόλεως
- Στη σύνοδο του 1166 γίνεται προσπάθεια προσεταιρισμού του Ιερού Αυγουστίνου από την Ανατολική παράδοση
- Τον 14^ο αιώνα ο Μάξιμος Πλανούδης και ο Δημήτριος και Πρόχορος Κυδώνης προσπαθούν να καταστήσουν τον Αυγουστίνο γνωστό στο Βυζάντιο.
- Ο Πρόχορος Κυδώνης και ο Γρηγόριος Ακίνδυνος χρησιμοποιούν τον ιερό Αυγουστίνο για να αμφισβητήσουν τη διάκριση ουσίας και ενεργειών
- Οι ησυχαστές θεωρούν την ως άνω χρήση ως παρερμηνεία. Ο Νείλος Καβάσιλας, ο άγιος Γρηγόριος Παλαμάς Θεσσαλονίκης και ο Ιωσήφ Βρυέννιος θεωρούν ότι ο ιερός Αυγουστίνος διαφέρει από τον Θωμά Ακινάτη. Ο Ιωσήφ Βρυέννιος θεωρεί ότι μπορεί να γίνει ορθόδοξη ερμηνεία της ψυχολογικής Τριαδολογίας του ιερού Αυγουστίνου
- Στη Σύνοδο της Φεράρας Φλωρεντίας ο άγιος Μάρκος Ευγενικός Εφέσου διατυπώνει ενστάσεις για τη διδασκαλία του ιερού Αυγουστίνου περί καθαρτηρίου πυρός, αλλά αντίστοιχα προβλήματα παρουσιάζει και η διδασκαλία του αγίου Γρηγορίου Νύσσης περί τελικής αποκαταστάσεως των πάντων, οπότε δεν αίρεται η αυθεντία του ιερού Αυγουστίνου.
- Στα τέλη της βυζαντινής περιόδου ο Γεννάδιος Σχολάριος Κωνσταντινουπόλεως θεωρεί ότι μπορεί να έχει υποπέσει σε επιμέρους λάθη ο ιερός Αυγουστίνος, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι καταργείται η γενικότερη αυθεντία και αγιότητά του.

Μεταβυζαντινή περίοδος

- Οι Θεόδωρος Αγαλλιανός, Μελέτιος Πηγάς, Γαβριήλ Σεβήρος και Μάξιμος Μαργούνιος υπερασπίζονται το κύρος του ιερού Αυγουστίνου, ενώ ταυτοχρόνως αντιμάχονται τις λατινικές κακοδοξίες.
- Ο Γαβριήλ Σεβήρος υιοθετεί την αυγουστίνηα θεολογία ότι το Άγιον Πνεύμα είναι δώρο Θεού και δικαιολογεί τον ιερό Αυγουστίνο ότι τα αμφιλεγόμενα χωρία του οφείλονται στην πτωχεία της λατινικής γλώσσας που χρησιμοποιεί το ρήμα procedure τόσο για τη θεολογική εκπόρευση όσο και για την οικονομική πέμψη. Την ίδια θέση επαναλαμβάνει ο Μάξιμος Μαργούνιος, ενώ ο άγιος Μελέτιος Πηγάς θεωρεί ότι οι λατινόφρονες έχουν παρερμηνεύσει τη διδασκαλία του Αυγουστίνου περί καθαρτηρίου πυρός. Παρομοίως και ο Ηλίας Μηνιάτης (1669-1714).
- Ο Ευγένιος Βούλγαρης Χερσώνος υπερασπίζεται την ορθοδοξία του Αυγουστίνου Ιππώνος, όμως ο Αθανάσιος Πάριος στην Επιτομή των θείων δογμάτων απαλείφει τις αναφορές στον Αυγουστίνο, χωρίς όμως να θίγει την ορθοδοξία του.
- Στον ιερό Αυγουστίνο παραπέμπει και ο άγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως.